

Կարգապահական գործ թիվ ԿԳ-22002

Հայաստանի Հանրապետության փաստաբանների պալատի խորհրդի
2022թ-ի ապրիլի 12-ի թիվ 15-րդ ԿԳ նիստի

**Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ
ԹԻՎ ԿԳ/06-Ա**

**ՓԱՍՏԱՔԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՍԵՐԳԵՅԻ ԿՈՉՈՒԲԱԵՎԻՆ ԿԱՐԳԱՊԱՀԱԿԱՆ
ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱՐԿԵԼՈՒ ՀԱՐՑԸ ՔՆՆԱՐԿԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ**

Հայաստանի Հանրապետության փաստաբանների պալատի (**այսուհետ՝ նաև Պալատ**) խորհուրդը (**այսուհետ նաև՝ Խորհուրդ**), նիստը նախագահող՝ Խորհրդի անդամ Էմին Բեգլարյանի, Խորհրդի անդամներ՝ Մելանյա Առուստամյանի, Պավել Գյուլումյանի, Գայանե Դեմիրջյանի, Մանե Կարապետյանի, Ռուբեն Հակոբյանի, Լիլիթ Ղազանջյանի, Կարեն Մեժլումյանի կազմով,
քարտուղարությամբ՝ Նոննա Համբարձումյանի,
քննության առնելով փաստաբան Ալեքսանդր Սերգեյի Կոչուբակին (արտոնագիր՝ 2606) կարգապահական պատասխանատվության ենթարկելու վերաբերյալ հարցը՝

Պ Ա Ր Չ Ե Ց՝

1. Կարգապահական վարույթ հարուցելու առիթը և հիմքը.

ՀՀ ԱԱԾ քննչական դեպարտամենտի ՀԿԳ ավագ քննիչ, մայոր՝ Ս. Նավոյանը (**այսուհետ նաև՝ Դիմող**) դիմելով Հայաստանի Հանրապետության փաստաբանների պալատ (**այսուհետ՝ նաև Պալատ**), հայտնել է, որ ՀՀ ազգային անվտանգության ծառայության քննչական դեպարտամենտում քննվող թիվ 58231520 քրեական գործով Նարեկ Մանթաշյանի պաշտպանությունը ստանձնել է ՀՀ փաստաբանների պալատի անդամ, փաստաբան Ալեքսանդր Կոչուբակը (**այսուհետ՝ նաև Փաստաբան**):

2021 թվականի դեկտեմբերի 14-ին Նարեկ Մանթաշյանի ձերբակալումից առաջ ԱԱԾ վարչական շենքի դիմաց լրագրողներին տված հարցազրույցի ընթացքում, անդրադառնալով իր պաշտպանյալի նկատմամբ իրականացվող իրավական գործընթացներին, պաշտպան Ալեքսանդր Կոչուբակը նախաքննական մարմնի գործողություններն անվանել է «անբարոյական, հակաբարոյական քայլ ԱԱԾ-ի կողմից»:

Նույն արտահայտություններն Ա. Կոչուբակն օգտագործել է նաև Նարեկ

Մանթաշյանի նկատմամբ կալանավորումը որպես խափանման միջոց կիրառելու մասին միջնորդությունը դատարանի կողմից բավարարելուց հետո՝ 2021 թվականի դեկտեմբերի 15-ին, զանգվածային լրատվամիջոցներին տված մեկ այլ հարցազրույցի ընթացքում: Ընդ որում, արել է նաև «ՀՀ գլխավոր դիոլի» արտահայտությունը:

Բացի այդ, «Ֆեյսբուք» սոցիալական կայքի իր էջում նույն օրը կատարել է հրապարակում, որտեղ կրկին վարույթն իրականացնող մարմնի դատավարական որոշումն անվանել է «անբարոյականություն»:

Վերոգրյալի հիման վրա Դիմողը, վկայակոչելով «Փաստաբանության մասին» օրենքի 19-րդ և 27-րդ հոդվածները ինչպես նաև Փաստաբանի վարքագծի կանոնագրքի 2.2.1, 2.2.2, 4.1, և 6.1.3 նորմերը, խնդրել է քննարկել փաստաբան Ալեքսանդր Կոչուբանի կարգապահական պատասխանատվության ենթարկելու հարցը:

2. Կարգապահական վարույթ հարուցելու մասին որոշումը.

Պալատի նախագահի 17.01.2022թ. թիվ 7-Ա/ԿԳ-22002 որոշման հիման վրա փաստաբան Ալեքսանդր Սերգեյի Կոչուբանի նկատմամբ հարուցվել է կարգապահական վարույթ՝ «Փաստաբանության մասին» օրենքի (**այսուհետ՝ նաև Օրենք**) 19-րդ հոդվածի 2-րդ կետի, ինչպես նաև Պալատի ընդհանուր ժողովի կողմից 19.10.2019 թվականի թիվ 1-Լ որոշմամբ նոր խմբագրությամբ հաստատված Փաստաբանի վարքագծի կանոնագրքի (**այսուհետ՝ նաև Կանոնագիրք**) 2.2.2 ենթակետի պահանջների խախտման հատկանիշներով:

19.01.2022թ. կարգապահական գործը հանձնվել է կարգապահական գործը նախապատրաստող անձ Վահագն Թադևոսյանին (**այսուհետ նաև՝ Նախապատրաստող**):

3. Դիմողի և Պատասխանողների համառոտ բացատրությունները, վկաների ցուցմունքները.

3.1. Դիմողի համառոտ բացատրությունները.

Գործի նախապատրաստման ընթացքում 10.03.2022 թվականին Դիմողը էլեկտրոնային եղանակով ներկայացել է լրացուցիչ գրավոր բացատրություն, որով հայտնել է իր լրացուցիչ դիրքորոշումը՝ փաստաբանի էթիկայի կանոնների, հասարակության մեջ փաստաբանի դերի և նշանակության, ինչպես նաև այդ ամբողջի շրջանակներում փաստաբան Ալեքսանդր Սերգեյի Կոչուբանի դրսևորած վարքագծի վերաբերյալ:

Դիմողը, թեև պատշաճ ծանուցվել էր կարգապահական նիստի վայրի, օրվա և ժամի մասին, սակայն չի ներկայացել:

3.2. Պատասխանողի համառոտ բացատրությունները.

Փաստաբան Ալեքսանդր Կոչուբանի կողմից 28.12.2021թ. ներկայացրած բացատրությամբ վերջինս ըստ էության ընդունել է իր կողմից դիմումում նշված

արտահայտությունները կատարելը, սակայն հայտնել է, որ Ազգային անվտանգության ծառայությունը չի կարող և չի հանդիսանում դատավարության մասնակից, ուստի, սույն դեպքում վերջինս չի կարող հանդիսանալ արտահայտության հասցեատեր, ինչպես նաև վերը նշված արտահայտությունները չի հնչեցրել Ազգային անվտանգության որևէ աշխատակցի կամ նախաքննության մարմին հանդիսացող ԱԱԾ քննիչի հասցեին:

Փաստաբանը նշել է նաև, որ անբարոյական և հակաբարոյական արտահայտությունը կատարելով՝ նպատակ չի ունեցել որևէ անձի վիրավորել, իսկ ինչ վերաբերում է **«ՀՀ գլխավոր դիոլչի»** արտահայտությանը, ապա առավել քան ակնառու է դրա հասցեատեր չունենալու հանգամանքը:

Գործի նախապատրաստման ընթացքում 10.03.2022 թվականին էլեկտրոնային եղանակով Պատասխանողի ներկայացուցչի՝ փաստաբան Անի Մուրադյանի կողմից ներկայացվել է լրացուցիչ բացատրություն, որով մասնավորապես հայտնել է, որ հասկանալու, թե վարույթն իրականացնող որ մարմինն է իրեն վերագրել «ՀՀ գլխավոր դիոլչի» և «անբարոյական, հակաբարոյական» արտահայտությունները՝ Պատասխանողի կողմից կատարվել է հարցում ԱԱԾ քննչական դեպարտամենտ: Ի պատասխան Ա.Կոչուբանի գրության, ԱԱԾ քննչական դեպարտամենտը հիմնավորմամբ, որ ՀՀ Քրեական դատավարությունը չի նախատեսել ընթացակարգ՝ պարզաբանումներ ներկայացնելու մասով, մերժել է հարցմանն պատասխանելու պահանջը, դրանով իսկ կարգապահական վարույթի քննության համար առանցքային նշանակություն ունեցող հարցերը թողնելով անպատասխան, ինչով ևս մեկ անգամ ապացուցվում է Պատասխանողի կողմից արտահայտած «ՀՀ գլխավոր դիոլչի» և «անբարոյական, հակաբարոյական» արտահայտությունների հասցեատեր սուբյեկտ չունենալու հանգամանքը:

Խորհրդի նիստին ներկայացել են Փաստաբանը և վերջինիս ներկայացուցիչ փաստաբան Անի Մուրադյանը և ըստ էության պնդել են գրավոր բացատրությամբ ներկայացված դիրքորոշումը:

3.3. Վկաների ցուցմունքները.

Սույն կարգապահական գործով վկաներ չեն հրավիրվել:

4. Կարգապահական գործ նախապատրաստողի եզրակացությունը, եզրակացության վերաբերյալ առարկությունները և գործի հանձնումը խորհրդին.

Կարգապահական գործի նախապատրաստման արդյունքում Նախապատրաստողը 15.03.2022 թվականին կազմել է եզրակացություն:

Նախապատրաստողի եզրակացության վերաբերյալ կողմերն առարկություն չեն ներկայացրել:

Կարգապահական գործը Խորհրդին է հանձնվել 15.03.2022 թվականին:

Խորհրդի նիստը տեղի է ունեցել 12.04.2022 թվականին ժամը 18:30-ին Պալատի վարչական շենքում (ք.Երևան, Զաքյան 7-2, 4-րդ հարկ, թիվ 12 սենյակ):

5. Գործի հանգամանքները՝ առկա ապացույցների վկայակոչմամբ.

Պալատի ընդհանուր ժողովի կողմից 19.10.2019 թվականի թիվ 1-Լ որոշմամբ նոր խմբագրությամբ հաստատված Փաստաբանի վարքագծի կանոնագրքի հավելվածը հանդիսացող «Փաստաբանի նկատմամբ կարգապահական վարույթի իրականացման» կարգի (այսուհետ նաև՝ Կարգ) 3.10.3 ենթակետի համաձայն՝ Պալատի խորհուրդը հիմք է ընդունում Նախապատրաստողի եզրակացությամբ հաստատված փաստերը, բացառությամբ այն դեպքի, երբ գործում գտնվող ապացույցները կամ Պալատի խորհրդին ներկայացված լրացուցիչ ապացույցները՝ սույն կարգին համապատասխան գնահատելու արդյունքում Պալատի խորհուրդն այլ եզրահանգման է գալիս:

Խորհուրդը, ուսումնասիրելով գործում առկա ապացույցները, հաշվի առնելով նաև կարգապահական գործը նախապատրաստողի եզրակացությունը, հաստատված է համարում հետևյալ փաստերը.

- փաստաբան Ալեքսանդր Կոչուբանն իր ֆեյբուքյան էջում 2021 թվականի դեկտեմբերի 15-ին կատարել է հետևյալ գրառումը «Դուրս եկա քրեակատարողական հիմնարկից: ԱԱԾ-ն ևս մեկ անբարոյականություն արեց. արգելք դրեց Նարեկ Մանթաշյանի տեսակցությունների վրա (...):»:

Նշված փաստը հաստատվում է կողմերի բացատրություններով, դիմումին կից ներկայացված՝ փաստաբանի ֆեյբուքյան էջի քաղվածքով:

- 2021 թվականի դեկտեմբերի 14-ին Նարեկ Մանթաշյանի ձերբակալումից առաջ ԱԱԾ վարչական շենքի դիմաց լրագրողներին տված հարցազրույցի ընթացքում Ալեքսանդր Կոչուբանը նախաքննական մարմնի գործողություններն անվանել է «անբարոյական, հակաբարոյական քայլ ԱԱԾ-ի կողմից»:

Նշված փաստը հաստատվում է դիմումով, կողմերի բացատրություններով:

6. Պատասխանողի անձը բնութագրող հանգամանքները.

Պալատի աշխատակազմի ղեկավարի տեղակալի կողմից տրամադրված տեղեկանքի համաձայն՝ փաստաբան Ալեքսանդր Կոչուբանը փաստաբանական գործունեության արտոնագիրն ստացել է 24.09.2019թ. և 2019-2022թթ. ընկած ժամանակահատվածում վերջինիս նկատմամբ կարգապահական վարույթ չի հարուցվել՝ չհաշված սույն կարգապահական վարույթը:

7. Պալատի խորհրդի պատճառաբանված եզրակացությունը և որոշումը.

Պալատի խորհուրդը գտնում է, որ փաստաբան Ալեքսանդր Կոչուբանը ենթակա է կարգապահական պարասխանարվության՝ Օրենքի 19-րդ հոդվածի 2-րդ կետի և Կանոնագրքի 2.2.2 ենթակետի խախտման համար՝ հետևյալ պարճառաբանությամբ:

7.1 Կանոնագրքի 2.2.2 ենթակետի խախտման մասով

Կանոնագրքի 2.2.2 ենթակետի համաձայն՝ մասնագիտական, հասարակական, հրապարակախոսական կամ այլ բնագավառում (ոլորտում) փաստաբանը պետք է խուսափի այնպիսի վարքագծից (գործողությունից կամ անգործությունից), որը կարող է կասկածի փակ դնել կամ խաթարել փաստաբանի կամ փաստաբանության նկատմամբ վստահությունը կամ հարգանքը:

Կանոնագրքի նշված իրավադրույթի խախտման փաստը պարզելու համար Խորհուրդն անհրաժեշտ է համարում պատասխանել հետևյալ հարցադրումներին՝

- **արդյո՞ք Փաստաբանի վարքագծի կանոնագիրքը կարող է սահմանափակել փաստաբանի վարքագիծը, այդ թվում՝ արտահայտվելու իրավունքը և արդյո՞ք այդ սահմանափակումը կարող է դիտարկվել «օրենքով նախատեսված սահմանափակման» համատեքստում.**

- **արդյո՞ք խախտվել է ՀՀ Սահմանադրության 42-րդ հոդվածի և Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի պահանջները.**

- **արդյո՞ք փաստաբանի կողմից կարծիքի հրապարակային արտահայտումը գտնվում է միայն ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1087.1 հոդվածի կարգավորումների շրջանակներում.**

- **արդյո՞ք Պատասխանողն իր գործունեությամբ չի նպաստել մասնագիտական, հասարակական, հրապարակախոսական և այլ բնագավառներում մասնագիտության բովանդակության և հասարակական կոչման նկատմամբ հարգանքի ձևավորմանն ու ամրապնդմանը:**

7.1.1. Արդյո՞ք Փաստաբանի վարքագծի կանոնագիրքը կարող է սահմանափակել փաստաբանի վարքագիծը, այդ թվում՝ արտահայտվելու իրավունքը և արդյո՞ք այդ սահմանափակումը կարող է դիտարկվել «օրենքով նախատեսված սահմանափակման» համատեքստում:

Խորհուրդը գտնում է, որ Կանոնագիրքը կարող է սահմանափակել փաստաբանի վարքագիծը, այդ թվում՝ արտահայտվելու իրավունքը, և այդ սահմանափակումը պետք է դիտարկվել որպես օրենքով նախատեսված սահմանափակում՝ հետևյալ պատճառաբանությամբ:

Տվյալ դեպքում նախ և առաջ անհրաժեշտ է հասկանալ, թե արդյոք Փաստաբանի վարքագծի կանոնագրքով նախատեսված փաստաբանի ազատ արտահայտվելու իրավունքի սահմանափակումները դիտվում են «**օրենքով նախատեսված սահմանափակման**» համատեքստում, թե՛ ոչ:

KINCSES v. HUNGARY գործով 27.01.2015թ. որոշմամբ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը նշել է, որ **դիմողի արտահայտվելու ազատությանը միջամտությունը հիմնված է 1998 թվականի թիվ 11 ակտի՝ 37ա և 38 հոդվածների**

¹Հունգարիայի փաստաբանության վերաբերյալ օրենք:

վրա, հետևաբար՝ նախատեսված է եղել օրենքով:

Հունգարիայի փաստաբանության վերաբերյալ օրենքի (թիվ 11 ակտի) 37ա հոդվածի համաձայն՝ *փաստաբանի կողմից կարգապահական խախտումը համարվում է կատարված, եթե նա խախտել է փաստաբանի էթիկայի նորմերով նախատեսված պարտավորությունները:*

Նշված օրենքի 38-րդ հոդվածը սահմանում է Հունգարիայի փաստաբանների պալատի կողմից կիրառվող կարգապահական տույժերի տեսակները:

Հետևաբար, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ Հունգարիայի փաստաբանը փաստաբանական պալատի կողմից կարգապահական պատասխանատվության էր ենթարկվել Փաստաբանների էթիկայի կանոնների 12.1 և 15.2 կետերի խախտման համար, ապա միանշանակ կարելի է փաստել, որ **Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքի համաձայն՝ փաստաբանի արտահայտվելու իրավունքի սահմանափակման վերաբերյալ դրույթները, որոնք սահմանված են փաստաբանների էթիկայի նորմերով, Կոնվենցիայի տեսանկյունից հավասարեցվում են օրենքով նախատեսված սահմանափակումներին:**

Նույն կերպ պետք է ընկալել Պալատի կողմից հաստատված փաստաբանի վարքագծի կանոնադրքով նախատեսված կարգավորումները, քանի որ Օրենքի 39-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ *փաստաբանը ենթակա է կարգապահական պարտասխանատվության սույն օրենքի և փաստաբանի վարքագծի կանոնադրքի պահանջները խախտելու համար.....*

7.1.2. Արդյո՞ք խախտվել է ՀՀ Սահմանադրության 42-րդ հոդվածի և Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի պահանջները, սույն կարգապահական գործով:

ՀՀ Սահմանադրության 42-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ *կարծիքի արտահայտման ազատությունը կարող է սահմանափակվել միայն օրենքով՝ պետական անվտանգության, հասարակական կարգի, առողջության և բարոյականության կամ այլոց պարզի ու բարի համբավի և այլ հիմնական իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության նպատակով:*

Այդպիսի կարգավորում ունի նաև Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի 2-րդ մասը, համաձայն որի՝ *այս ազատությունների իրականացումը, քանի որ այն կապված է պարտավորությունների և պարտասխանատվության հետ, կարող է պայմանավորվել այնպիսի ձևականություններով, պայմաններով, սահմանափակումներով կամ պարժամիջոցներով, որոնք նախատեսված են օրենքով և անհրաժեշտ են ժողովրդավարական հասարակությունում՝ ի շահ պետական անվտանգության, արածքային ամբողջականության կամ հասարակության անվտանգության, անկարգությունները կամ հանցագործությունները կանխելու, առողջությունը կամ բարոյականությունը, ինչպես և այլ անձանց հեղինակությունը կամ իրավունքները պաշտպանելու, խորհրդապահական պայմաններով ստացված տեղեկատվության*

²Տե՛ս KINCSES v. HUNGARY 27.01.2015 (no. 66232/10, § 27)

բացահայտումը կանխելու կամ արդարադատության հեղինակությունն ու անաչառությունը պահպանելու նպատակով:

Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը, մեկնաբանելով համացանցում արտահայտվելու ազատության պաշտպանության շրջանակների հարցը, նշել է, որ անձի արժանապատվության նկատմամբ ոտնձգությունը կարող է արտահայտվելու ազատության իրավունքի պաշտպանության շրջանակից դուրս լինել, եթե դա անհիմաստ վիրավորանք է, օրինակ՝ երբ վիրավորական հայտարարության միակ նպատակը անձին վիրավորելն է:³

Կարևոր է պարզել, թե Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի 2-րդ մասի լույսի ներքո արդյոք փաստաբանի վարքագծի սահմանափակումը եղել է իրավաչափ, թե՛ ոչ:

ա) Օրենքի 7-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ կետի, 19-րդ հոդվածի 2-րդ կետի, 27-րդ հոդվածի և 39-րդ հոդվածի համաձայն, հաշվի առնելով KINCSES v. HUNGARY գործով Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը 27.01.2015թ. որոշմամբ⁴ արտահայտած իրավական դիրքորոշումները, Փաստաբանի վարքագծի կանոնագրքով նախատեսված սահմանափակումներն ամբողջությամբ ներառվում են Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված **«որոնք նախատեսված են օրենքով»** հասկացության մեջ:

Եվրոպական դատարանի նշված գործով փաստական հանգամանքները նույնական են, այնքանով, որքանով՝ KINCSES v. HUNGARY գործով դիմողը փաստաբան է և վերջինիս պատասխանատվության է ենթարկել փաստաբանական պալատն արտահայտվելու համար՝ փաստաբանի էթիկայի կանոնների խախտման հիմքով: Հունգարիայի փաստաբանության վերաբերյալ օրենսդրությունը էթիկայի կանոնների մասով նույնպես վկայակոչող (բլանկետային) է և հղում է կատարում արդեն փաստաբանական պալատի սահմանած էթիկայի կանոններին:

բ) Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի 2-րդ մասի մյուս կարևոր պայմանն այն է, թե արդյոք Պալատը, փաստաբանի արտահայտվելու ազատությունը Կանոնագրքով սահմանափակելով, իրավաչափ նպատակ է հետապնդել պաշտպանելու այլ անձանց հեղինակությունը, թե՛ ոչ: Նշվածը պարզելու համար նախ պետք է մեջբերել Օրենքի 7-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ և 5-րդ կետերը, այն է՝ Փաստաբանների պալատի խնդիրներն են՝ 4) վերահսկողություն իրականացնել իր անդամների կողմից փաստաբանի վարքագծի կանոնագրքի պահանջների պահպանման նկատմամբ. 5) միջոցներ ձեռնարկել **փաստաբանության հեղինակության բարձրացման ուղղությամբ:** Փաստաբանության հասկացությունը սահմանված է նույն օրենքի 3-րդ հոդվածում, որի համաձայն՝ **Փաստաբանությունը փաստաբանների մասնագիտական միավորում է, որը, հանդիսանալով քաղաքացիական հասարակության ինստիտուտ, չի մտնում**

³ CASE OF MAGYAR TARTALOMSZOLGÁLTATÓK EGYESÜLETE AND INDEX.HU ZRT-ն ընդդեմ Հունգարիայի, թիվ 22947/13, 02/02/2016, § 76:

⁴ Տես՝ ՀՀ դատական օրենսգրքի 15-րդ հոդվածի 4-րդ մաս

պեղական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների համակարգի մեջ:

Նշված իրավական նորմերի վերլուծությունից միանշանակ պարզ է դառնում, որ Պալատի խնդիրներից է բարձր պահել ՀՀ բոլոր փաստաբանների միավորման արդյունքում ձևավորված կառույցի հեղինակությունը, և հետևաբար, Պալատի մարմին հանդիսացող Պալատի խորհրդի կողմից այն փաստաբանին կարգապահական պատասխանատվության ենթարկելը, որը խախտել է Կանոնագրքի համապատասխան պահանջը՝ դրանով իսկ բացասաբար ազդելով բոլոր փաստաբանների հավաքական միավորում հանդիսացող փաստաբանության հեղինակության վրա:

գ) Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի 2-րդ մասի մյուս կարևոր պայմանն այն է, թե արդյոք ժողովրդավարական հասարակության համար նման միջամտությունն անհրաժեշտ էր և հետևաբար, արդյո՞ք պահպանվել էր այն հավասարակշռությունը մի կողմից փաստաբանության հեղինակության պաշտպանության, և մյուս կողմից անձի արտահայտվելու ազատության սահմանափակման միջև: Այս հարցին անդրադառնալու համար նախ և առաջ անհրաժեշտ է անդրադառնալ հասարակությունում փաստաբանության դերին և նշանակությանը:

Այսպես՝ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի նախադեպային որոշումների համաձայն՝ *փաստաբաններն իրենց հատուկ կարգավիճակով պայմանավորված՝ որպես միջնորդ, կենտրոնական դիրք են զբաղեցնում հանրության և դատարանների միջև արդարադատության իրականացման գործընթացում: Նման կարգավիճակով է բացառվում նրանց վարքագծի նկատմամբ սովորաբար կիրառվող սահմանափակումները որպես փաստաբանական միության անդամ⁵:*

Կանոնագրքի 1.1 ենթակետի համաձայն՝ իրավունքի գերակայության հանդեպ ունեցած հարգանքի վրա հիմնված հասարակության մեջ փաստաբանը հատուկ դեր է ստանձնում: Փաստաբանի պարտականությունները չեն սկսվում և ավարտվում միայն հանձնարարականների բարեխիղճ կատարմամբ: Փաստաբանը կոչված է ծառայել արդարադատության շահերին, ինչպես նաև այն իրավունքներին ու արտոնություններին, որոնք նրան վստահել են պաշտպանելու իր վստահորդի շահերը:

Փաստաբանի մասնագիտական գործունեության հանդեպ հարգանքը կարևոր պայման է հասարակության մեջ իրավունքի գերակայության և ժողովրդավարության համար:

Կանոնագրքի 1.2 ենթակետի համաձայն՝ մասնագիտական գործունեության սկզբունքները ձևավորվել են Հայաստանի Հանրապետության փաստաբանների պալատի կողմից, երաշխավորելու փաստաբանի պատշաճ գործունեությունը, ինչին բոլոր քաղաքակիրթ հասարակությունները կարևոր նշանակություն են տալիս: Սկզբունքների ձևավորման համար կարևոր նշանակություն են ունեցել Հայաստանի Հանրապետության փաստաբանների կողմից ձևավորված ավանդույթները, ինչպես նաև

⁵ St' u Casado Coca v. Spain գործով Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի, 24.02.1994թ. վճիռը (§ 54):

Եվրոպայի փաստաբանների միությունների և իրավական համայնքների խորհրդի⁶ կողմից սահմանած «Եվրոպայի փաստաբանների համար վարքագծի կանոնագրքի» դրույթները:

Պալատի կանոնադրության 2.2 կետի 8-րդ ենթակետի համաձայն՝ փաստաբանների պալատը հետապնդում է նաև հետևյալ նպատակները և խնդիրները՝ **նպաստել** Հայաստանի Հանրապետության լիակատար ինտեգրմանը եվրոպական կառույցներում, Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության ներդաշնակեցմանը եվրոպական չափանիշներին, **եվրոպական իրավական սրանդարտների և ավանդույթների արմատավորմանը**:

Եվրոպայի փաստաբանների միությունների և իրավական համայնքների խորհրդի (այսուհետ՝ նաև CCBE) կողմից հաստատված եվրոպական իրավական մասնագիտության հիմնական սկզբունքների վերաբերյալ կոմենտարների «դ» կետի համաձայն՝ փաստաբանը, որպեսզի հարգվի իր վստահորդների, երրորդ անձանց, դատարանների և պետության կողմից, պարտավոր է արժանանալ այդ հարգանքին: Դա հնարավոր է անդամագրվելով հեղինակային մասնագիտությանը. հետևաբար, փաստաբանը չպետք է անի այն ամենը, ինչը կարող է հեղինակագրել ինքն իրեն կամ առհասարակ փաստաբանությանը, որպես մասնագիտություն, կամ թուլացնել տվյալ մասնագիտության նկատմամբ հասարակության վստահությունը: Դա չի նշանակում, որ փաստաբանը պետք է լինի կատարյալ անձնավորություն, բայց դա նշանակում է, որ նա չպետք է ցուցաբերի ոչ հարիր վարքագիծ, թե փաստաբանություն, թե այլ տեսակի գործունեություն իրականացնելիս, թե նույնիսկ մասնավոր կյանքում, որով հնարավոր է որ վարկաբեկվի տվյալ մասնագիտությունը⁷:

ՀՀ սահմանադրական դատարանի 2016թ. ապրիլի 5-ի թիվ ՍԴՌ-1263 որոշմամբ դատարանը նշել է. «Ինքնանպատակ չէ այն հանգամանքը, որ ի տարբերություն 2005թ. խմբագրությամբ ՀՀ Սահմանադրության 20-րդ հոդվածի, որի 1-ին մասի 1-ին նախադասությամբ ամրագրված դրույթով սահմանված էր իրավաբանական օգնություն ստանալու իրավունքը, 2015թ. խմբագրությամբ ՀՀ Սահմանադրության 64-րդ հոդվածը, որը վերաբերում է դիտարկվող իրավունքին, պարունակում է 2-րդ մաս, որի 1-ին նախադասությամբ ամրագրված է հետևյալ դրույթը. “Իրավաբանական օգնություն ապահովելու նպատակով երաշխավորվում է անկախության, ինքնակառավարման և փաստաբանների իրավահավասարության վրա հիմնված փաստաբանության գործունեությունը»: Դրանով իսկ պետությունն ընդլայնել է որակյալ իրավաբանական օգնություն ցուցաբերելու իր պոզիտիվ պարտականության շրջանակները **սահմանադրական մակարդակի բարձրացնելով փաստաբանության որպես որակյալ իրավաբանական օգնություն տրամադրող ինստիտուտի դերը**»:

Ամփոփելով վերը նշվածը՝ կարելի է եզրակացնել, որ կշեռքի մի նժարի վրա դրված է փաստաբանի արտահայտվելու ազատությունը, իսկ մյուս նժարի վրա՝

⁷ Տե՛ս CCBE A Commentary on the Charter of Core Principles of the European Legal Profession

փաստաբանությունը, որպես քաղաքացիական հասարակության ինստիտուտ, որին Սահմանադրությամբ վերապահվել է պետության կողմից երաշխավորված անձի իրավաբանական օգնություն ստանալու իրավունքի ապահովումը: Փաստաբանության հեղինակությունը, մի համայնքի հեղինակություն է, որին անդամագրված են արդարադատության իրականացման գործընթացում հասարակության և դատարանի միջև միջնորդ հանդիսացող փաստաբանները, համայնքի, որի բարձր հեղինակությունից է նաև կախված յուրաքանչյուր փաստաբանի հեղինակությունը պետական մարմինների, դատարանների և այլ անձանց հետ հարաբերվելիս:

Այս տեսանկյունից, բնականաբար, արդարացված և հավասարակշռված է փաստաբանի արտահայտվելու ազատության սահմանափակումը, որն ուղղված է մյուս բոլոր փաստաբանների և առհասարակ փաստաբանության հեղինակության բարձրացմանը: Նման սահմանափակումն անհրաժեշտ է հասարակության համար:

7.1.3 Արդյո՞ք փաստաբանի կողմից կարծիքի հրապարակային արտահայտումը գտնվում է միայն ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1087.1 հոդվածի կարգավորումների շրջանակներում.

Քաղաքացիական օրենսգրքի (այսուհետ՝ նաև Օրենսգիրք) 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ քաղաքացիները և իրավաբանական անձինք քաղաքացիական իրավունքները ձեռք են բերում ու իրականացնում իրենց կամքով և ի շահ իրենց: Նրանք ազատ են պայմանագրի հիման վրա սահմանելու իրենց իրավունքները և պարտականությունները, որոշելու պայմանագրի՝ օրենսդրությանը չհակասող ցանկացած պայման:

Քաղաքացիական իրավունքները կարող են սահմանափակվել միայն օրենքով, եթե դա անհրաժեշտ է պետական և հասարակական անվտանգության, հասարակական կարգի, հանրության առողջության ու բարքերի, այլոց իրավունքների և ազատությունների, պատվի ու բարի համբավի պաշտպանության համար:

Օրենքի 39-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ Փաստաբանը ենթակա է կարգապահական պատասխանատվության սույն օրենքի և փաստաբանի վարքագծի կանոնագրքի պահանջները խախտելու համար.....:

Վերը հիշատակված նորմերից հետևում է, որ Օրենքի 39-րդ հոդվածի 1-ին մասի և Կանոնագրքի կարգավորման առարկան տարբերվում է ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1087.1 հոդվածով կարգավորվող առարկայից:

Օրենսգրքի 1087.1 հոդվածը պաշտպանում է անձի պատիվը, արժանապատվությունը և գործարար համբավը, իսկ Կանոնագիրքը պաշտպանում է փաստաբանության՝ որպես մասնագիտական միավորման հեղինակությունը, անկախությունը և օրինապահությունը:

Կանոնագրքի պահանջի խախտման համար փաստաբանի պատասխանատվություն կրելը չի լուծում կարգապահական վարույթով դիմողի մասնավոր շահի պաշտպանության հարցը: Օրինակ՝ եթե փաստաբանը պայմանագրով նախատեսված հոնորարի այն մասը, որի համար ծառայություն չի մատուցել,

պայմանագիրը լուծելուց հետո չի վերադարձնում վստահորդին, ապա նա խախտում է Կանոնագրքի պահանջը, սակայն փաստաբանի նկատմամբ կարգապահական տույժ կիրառելու արդյունքում նրա վստահորդի մոտ չի ավելանում փաստաբանի կողմից վճարման ենթակա գումարը: Ի վերջո, գումարի վերադարձման համար վստահորդը պետք է դիմի դատարան:

Հետևաբար, Խորհուրդը գտնում է, որ կարող է քննարկել՝ Պատասխանողի արարքը Կանոնագրքի պահանջներին հակասելու հարցը:

7.1.4 արդյո՞ք Պատասխանողն իր գործունեությամբ չի նպաստել մասնագիտական, հասարակական, հրապարակախոսական և այլ բնագավառներում մասնագիտության բովանդակության և հասարակական կոչման նկատմամբ հարգանքի ձևավորմանն ու ամրապնդմանը:

Օրենքի 39-րդ հոդվածի առաջին մասի համաձայն՝ փաստաբանը ենթակա է կարգապահական պատասխանատվության սույն օրենքի և փաստաբանի վարքագծի կանոնագրքի պահանջները խախտելու համար:

Կանոնագրքի 2.2.2 ենթակետով փաստաբանի վրա դրվում է համակողմանի պարտականություն իր գործունեության բոլոր բնագավառներում նպաստել փաստաբանության մասնագիտական բովանդակության և հասարակական կոչման նկատմամբ հարգանքի ձևավորմանն ու ամրապնդմանը: Սույն պարտականությունն ունի ինչպես պոզիտիվ, այնպես էլ նեգատիվ դրսևորում: Առաջին դեպքում ենթադրվում է փաստաբանի կողմից որոշակի ակտիվ գործողությունների կատարում սեփական մասնագիտական և անձնական վարկանիշի բարձրացման ուղղությամբ՝ այդպիսով իր նպաստը բերելով փաստաբանի մասնագիտության հանրային վարկանիշի բարձրացմանը: Նեգատիվ պարտականությունը փաստաբանի պատշաճ վարքագծի նվազագույն շեմն է, երբ փաստաբանից պահանջվում է առնվազն չկատարել հանրորեն պարսավելի, անպարկեշտ, հակաօրինական և փաստաբանի մասնագիտության հանրային վարկը խաթարող գործողություն կամ անգործություն:

Փաստաբանի վարքի նկատմամբ հարաբերականորեն խիստ սահմանափակումները պայմանավորված են փաստաբանի մասնագիտության առանձնահատուկ բնույթով և հանրային բարձր կարգավիճակով, որը պայմանավորված է փաստաբանության՝ որպես իրավապաշտպան գործունեության մեծ կարևորությամբ: Փաստաբանը հանդիսանում է հասարակության հատուկ սուբյեկտ, ով ստանձնել է իր առանձնահատուկ դերը՝ իրավունքի գերակայության հանդեպ ունեցած հարգանքի շնորհիվ և որպես իրավապաշտպան գործունեություն իրականացնող սուբյեկտ կոչված է նպաստելու արդարադատության իրականացմանը: Փաստաբանի պարտականությունները չեն սկսվում և ավարտվում միայն վստահորդների հանձնարարականների բարեխիղճ կատարմամբ: Փաստաբանի մասնագիտական գործունեության հանդեպ հարգանքը կարևոր պայման է հասարակության մեջ իրավունքի գերակայության ընկալման համար:

Նշվածի համատեքստում փաստաբանի վրա են դրվում բազմազան իրավական և բարոյական պարտավորություններ, և նրա նկատմամբ գործում են առանձնահատուկ պահանջներ՝ կապված անձնական վարքագծի հետ. լինի դա մասնագիտական գործունեության, թե այլ ոլորտներում: Ուստի՝ փաստաբանի պարտականությունները չեն սկսվում և ավարտվում միայն հանձնարարականների բարեխիղճ կատարմամբ, այլ ընդգրկում են նրա մասնագիտական-իրավական և բարոյական օրինակելիության բարձր չափանիշներ միջանձնային և հասարակական ամենատարբեր շփումների և առնչությունների ժամանակ: Փաստաբանի՝ որպես անհատի գործունեությունը հասարակության կողմից ասոցացվում է փաստաբանի ինստիտուտի հետ ընդհանրապես, ուստի և՛ փաստաբանն իր առօրյա գործունեության իրականացման ընթացքում պետք է դրևորի այնպիսի վարքագիծ, որը կնպաստի փաստաբանի կոչման և առաքելության նկատմամբ հարգանքի և վստահության բարձրացմանը, ինչը փաստաբանի բարոյական պարտավորությունն է: Փաստաբանի օրինակելի վարքագծի կարևորագույն դրսևորումներից է իր գործընկերների և այլ անձանց անձի, արժանապատվության և համբավի նկատմամբ հարգալից վերաբերմունք դրսևորելը, միջանձնային քաղաքավարի վարվեցողությունը:

Վերը շարադրված սկզբունքները սահմանված են Վարքագծի կանոնակարգով, դրանք նախկինում կիրառվել են բազմաթիվ կարգապահական որոշումներում, որոնք հրապարակվել են ու բազմիցս քննարկվել իրավաբանների համայնքում, հետևաբար, դրանց բովանդակությունը և կիրառությունը որոշակի են ու կանխատեսելի:

Տվյալ պարագայում փաստաբան Ալեքսանդր Կոչուբանն իր ֆեյբուքյան էջում 2021 թվականի դեկտեմբերի 15-ին կատարել է հետևյալ գրառումը՝ *«Դուրս եկա քրեակադարողական հիմնարկից: ԱԱԾ-ն ևս մեկ անբարոյականություն արեց. արգելք դրեց Նարեկ Մանթաշյանի տեսակցությունների վրա (...):»*: Ավելին, 2021 թվականի դեկտեմբերի 14-ին Նարեկ Մանթաշյանի ձերբակալումից առաջ ԱԱԾ վարչական շենքի դիմաց լրագրողներին տված հարցազրույցի ընթացքում Ալեքսանդր Կոչուբանը նախաքննական մարմնի գործողություններն անվանել է *«անբարոյական, հակաբարոյական քայլ ԱԱԾ-ի կողմից»*:

Ընդ որում, Խորհուրդը նաև արձանագրում է, որ վերոգրյալ արարքների կատարումն ըստ էության չի ժխտել նաև Փաստաբանը՝ գրավոր բացատրություններում և Խորհրդի նիստի քննության ընթացքում ներկայացված դիրքորոշումներով:

Փաստաբանի նման վարքագիծն անհարիր է իրավական պետությունում իրավապաշտպան գործառույթ իրականացնող անձին և չի նպաստում փաստաբանության ինստիտուտի և փաստաբանի մասնագիտության հանրային հեղինակության ամրապնդմանը, փոխարենը՝ ստվերում է այն:

Պատասխանողի կողմից նման դատադրությունների և բառապաշարի օգտագործումը կասկածի տակ է դնում փաստաբանի մասնագիտական և հանրային հեղինակությունը և հարիր չէ փաստաբանին:

Վերոնշյալի հաշվառմամբ՝ Խորհուրդը գտնում է, որ Պատասխանողի կողմից խախտվել են Կանոնագրքի 2.2.2 ենթակետի պահանջները:

7.3. Օրենքի 19-րդ հոդվածի 2-րդ կետի մասով

Օրենքի 19-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետի համաձայն՝ փաստաբանը պարտավոր է պահպանել սույն օրենքի, փաստաբանի վարքագծի կանոնագրքի և փաստաբանների պալատի կանոնադրության պահանջները:

Օրենքի 19-րդ հոդվածի վերոնշյալ նորմը փաստաբանի վարքագծի իրավաչափությունը գնահատելիս հղում է անում Կանոնագրքի իրավադրույթներին:

Այսինքն՝ Պատասխանողի կողմից Օրենքի նշյալ իրավադրույթի խախտման հանգամանքն ուղղակիորեն կապվում է Կանոնագրքի շրջանակներում Պատասխանողի վարքագծի գնահատման հետ: Հետևաբար, Կանոնագրքի խախտումը հանգեցնում է նաև Օրենքի 19-րդ հոդվածի 2-րդ կետի խախտմանը:

Վերոնշյալի հաշվառմամբ՝ Խորհուրդը գտնում է, որ Պատասխանողի կողմից Կանոնագրքի 2.2.2 ենթակետի խախտումը հանգեցնում է նաև Օրենքի 19-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետի խախտմանը:

Կարգապահական տույժի ընտրությունը.

Օրենքի 39.9 հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ փաստաբանի նկատմամբ կիրառվող կարգապահական տույժը պետք է համաչափ լինի կատարված խախտմանը: Կարգապահական տույժ կիրառելիս փաստաբանների պալատի խորհուրդը հաշվի է առնում նաև խախտման հետևանքները, փաստաբանի անձը, մեղքի աստիճանը, առկա տույժերը, փաստաբանին բնութագրող ուշադրության արժանի այլ հանգամանքներ:

Օրենքի 39.9-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ փաստաբանի կարգապահական պատասխանատվության հարցը քննելուց հետո փաստաբանների պալատի խորհուրդը կարող է փաստաբանի նկատմամբ կիրառել կարգապահական տույժերի հետևյալ տեսակներից մեկը, բացառությամբ սույն հոդվածի 3-րդ մասով նախատեսված դեպքի՝

- 1) նկատողություն.
- 2) խիստ նկատողություն.
- 3) մասնակցել լրացուցիչ վերապատրաստման դասընթացների
- 4) տուգանք
- 5) փաստաբանի արտոնագրի գործողության դադարեցում:

Անդրադառնալով նշանակվող կարգապահական տույժի տեսակին՝ Խորհուրդը հաշվի է առնում վերոնշյալ հանգամանքները, այդ թվում՝ խախտման բնույթը, մեղքի աստիճանը, ինչպես նաև փաստաբան Ալեքսանդր Կոչուբակի անձը բնութագրող հանգամանքները, ինչից ելնելով Ալեքսանդր Կոչուբակի նկատմամբ կիրառում է նկատողություն կարգապահական տույժը:

Ելնելով վերոշարադրյալից և ղեկավարվելով «Փաստաբանության մասին» օրենքի 10-րդ հոդվածի 5-րդ մասի 14-րդ կետի, 39-րդ հոդվածի 1-ին մասի, 39.7.-րդ հոդվածի

5-րդ մասի, 39.9.-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի և ՀՀ փաստաբանների պալատի կանոնադրության 16.26-րդ կետի պահանջներով,
Խորհուրդը՝

Ո Ր Ո Շ Ե Ց՝

1. Փաստաբան Ալեքսանդր Սերգեյի Կոչուբակին (արտոնագիր՝ թիվ 2606) ճանաչել մեղավոր «Փաստաբանության մասին» օրենքի 19-րդ հոդվածի 2-րդ կետի և Կանոնագրքի 2.2.2 ենթակետի պահանջների խախտման համար:

2. Փաստաբան Ալեքսանդր Սերգեյի Կոչուբակի նկատմամբ (արտոնագիր՝ թիվ 2606) կիրառել կարգապահական փուլ՝ նկատողություն:

3. Հանձնարարել Պալատի աշխատակազմի ղեկավարին՝ սույն որոշման մասին իրազեկել կողմերին:

Ծանոթություն. Սույն որոշումը կարող է բողոքարկվել դատական կարգով՝ այն ստանալու օրվանից մեկամսյա ժամկետում: Սույն որոշումն օրինական ուժի մեջ է մտնում սույն կետով նախատեսված բողոքարկման ժամկետն անցնելուց հետո:

ՀՀ փաստաբանների պալատի խորհրդի
կարգապահական գործով
նիստը նախագահող՝

Էմին Բեգլարյան

**12 ապրիլի 2022թ.
թիվ ԿԳ/06-Ա
ք. Երևան**